

مدیریت ورزشی _ پاییز ۱۴۰۰
دوره ۱۳، شماره ۳، ص: ۷۸۱ - ۷۶۷
تاریخ دریافت: ۲۲ / ۰۸ / ۹۷
تاریخ پذیرش: ۱۸ / ۰۹ / ۹۸

شناسایی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی موفقیت زنان ورزشکار مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی

منا فرزادفر*^۱ - فرید گنجی^۲ - شهاب بهرامی^۳

۱. استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران
۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران
۳. استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی موفقیت زنان ورزشکار مسلمان در رویدادهای ورزشی برون‌مرزی بود. تحقیق به روش کیفی و دیدگاه پدیدارشناسی انجام گرفت. جامعه تحقیق شامل ورزشکارانی بود که بیشتر از ۳ سال تجربه در رویدادهای بزرگ ورزشی را داشتند. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند انتخاب شد و در نهایت گردآوری داده‌ها با ۹ نفر از ورزشکاران انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود و گردآوری داده‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت، بدین معنی که محقق بعد از مصاحبه هفتم به داده و کد جدیدی دست نیافت و بدین ترتیب فرایند نمونه‌گیری متوقف شد (۷+۲). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کدبندی و به صورت دیدگاه استقرایی تا رسیدن به مضمون‌های نهایی استفاده شد. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی ان ویوو نسخه ۱۰ استفاده شد. یافته‌ها نشان داد پیامدهای موفقیت در دو طبقه پیامدهای اجتماعی و پیامدهای فرهنگی موفقیت طبقه‌بندی شد. نتایج نشان می‌دهد فرهنگ حجاب در بین زنان مسلمان ضعف و محدودیت نیست، همچنین حجاب عامل انگیزش هرچه بیشتر ورزشکاران در رویدادهای مهم ورزشی است. پیامدهای موفقیت زنان مسلمان در رویدادهای بین‌المللی شامل شناساندن دین اسلام به سایر ملل، ارتباط و استحکام ملت‌ها، میزان اهمیت دادن زنان به ورزش و تمایل هرچه بیشتر برای پر کردن اوقات فراغت و رفتن به سمت ورزش حرفه‌ای است.

واژه‌های کلیدی

تحقیق کیفی، حجاب، رویدادهای بزرگ ورزشی، موفقیت زنان.

مقدمه

ورزش به آرامی در فرهنگ سده بیستم جایگاه ویژه‌ای کسب کرده و در سده بیست و یکم این حرکت سرعت بیشتری به خود گرفته است. در فضای اجتماعی، مکان‌ها و در زندگی جمعی، لحظاتی با ورزش نشانه‌گذاری شده‌اند. بین ورزش و جامعه رابطه متقابلی وجود دارد. جامعه‌شناسان در گذشته بیشتر بر تأثیر جامعه بر ورزش تأکید می‌کردند؛ مبنی بر اینکه ورزش بازتاب‌دهنده روابط اجتماعی و فرهنگ جامعه است، ولی در سال‌های اخیر محققان در پی آن‌اند که تأثیر ورزش بر جامعه و اجتماع را که بعد دیگری از این ارتباط است، بررسی کنند (۱).

ورزش زنان امروزه به‌عنوان یکی از موضوعات اساسی در حیطه ورزش مطرح است. امروزه بررسی مفاهیم اجتماعی و نگرش مردم نسبت به این مفاهیم از برنامه‌های گسترده بعضی نظام‌های حکومتی دنیاست، زیرا از این طریق می‌توان به نیازها و خواسته‌های مردم و موضع‌گیری‌های هر یک از اقشار اجتماعی نسبت به برنامه‌ریزی و سیاست‌های حکومتی پی برد. در عین حال هر جامعه‌ای براساس فرایند زندگی اجتماعی و تعامل با سایر جوامع، فرهنگ منحصر به فردی دارد. ورزش زنان از بارزترین نمودهای فرهنگی هر جامعه است که غفلت از آن می‌تواند نظام فرهنگی جامعه را با مشکل مواجه کند (۲). در هر فرهنگی برخی عناصر حالت ویژه‌ای پیدا می‌کنند و به نمادی آشکار برای آن فرهنگ تبدیل می‌شوند. یکی از این نمادها در جامعه ایران، هنجار پوشش اسلامی است که با گذشت زمان و در شرایط مختلف دچار تغییر شده است. از آنجا که این هنجار برگرفته از فرهنگ ایرانی اسلامی مردم است، چنین تغییراتی به توجه و شناخت عمیق ریشه‌های آن در میان مردم نیاز خواهد داشت؛ به‌ویژه تغییراتی که در اقشار خاص جامعه مانند ورزشکاران رخ می‌دهد. بی‌تردید زنان ورزشکار به‌عنوان یکی از اقشار مهم و اثرگذار هر جامعه‌ای نیازها و خواسته‌هایی دارند. هرچند زنان محجبه ورزشکار می‌دانند که فرهنگ ایرانی - اسلامی بر پایه‌های اخلاقی و دینی محکمی استوار است و پوشش اسلامی برآمده از همین اصول است، ولی از این امر آگاهند که در عین داشتن حجاب باید محدودیت‌های آن در رویدادهای بین‌المللی را در نظر داشته باشند (۳).

زنان به‌عنوان اساس و بنیان خانواده، برای سالم‌سازی جسم و روان خود باید از امکانات مناسبی برخوردار باشند و تحقق این امر مستلزم گرایش آنها به فعالیت‌های ورزشی است. از سویی، جامعه برای پیشرفت و توسعه نیازمند جمعیت سالم و پویاست (۴). در ورزش بانوان مشکلات زیادی وجود دارد، زیرا این امر با کمبود تأسیسات، تجهیزات، وسایل و میدان‌های ورزشی، باورهای نادرست فرهنگی

در جامعه، تبعیض رسانه‌ها در خصوص پوشش خبری ورزش زنان، عدم تمایل حامیان مالی از ورزش زنان و از همه مهم‌تر نگرش افراد جامعه به ورزش زنان است. برخی زنان با وجود دسترسی به امکانات و ابزار ورزشی به دلیل فرهنگ و نگاه سنتی ابزاری به زن نمی‌توانند از این موهبت بهره‌مند شوند (۵). نگرش افراد در طول زندگیشان تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد. شاید بتوان گفت در این زمینه تأثیر عوامل بیرونی، مانند محیط اجتماع و فرهنگ اجتماعی جامعه، تبلیغات و رسانه بر نگرش بانوان ورزشکار به مقوله حجاب پررنگ‌تر و محسوس‌تر است. پژوهش‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد که زنان محجبه در رویدادهای بین‌المللی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند، حتی در بعضی مواقع مشارکت این بانوان به دلیل محدودیت‌های به‌وجودآمده صورت نمی‌گیرد (۶). در خصوص مسائل و مشکلات ورزش بانوان در کشورهای اروپایی (انگلستان)، مسئله خشونت جنسی، مذهبی و نژادی در قبال مسلمانان و عدم ارائه اطلاعات صحیح در مورد جنسیت و اسلام توسط رسانه‌ها، موجب شکل‌گیری قضاوت عجولانه و تبعیض در مورد مسلمانان و اسلام‌بیزاری^۱ شده است (۷). این موانع عرصه را برای حضور زنان باحجاب در رویدادهای ورزشی تنگ کرده است. زنان مسلمان وضعیت پوشش متمایزی دارند که این موضوع شامل چند کشور می‌شود. همچنین این پوشش سبب به‌وجود آمدن باورها و نگرش‌های بنیادین در این ورزشکاران شده است (۷).

یکی از اقلشاری که توجه به ورزش در بین آنان به‌ویژه در جامعه ایران دارای اهمیت است، بانوان ورزشکارند. امروزه زنان در مقایسه با مردان آمار کمتری از مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را دارا هستند و به همین دلیل مشکلات زیادی را در ارتباط با سلامتشان پیدا می‌کنند. در بسیاری از جوامع حتی جوامع توسعه‌یافته و مدرن جایگاه اجتماعی زنان به‌مراتب بالاتر از کشورها اسلامی است. فرصت‌های زنان برای مشارکت در رویدادهای بین‌المللی و جهانی به‌مراتب کمتر از مردان است. همچنین نرخ مشارکت زنان ورزشکار ایرانی در فعالیت‌های ورزشی کمتر است. در کشور ما دختران جوان به دلیل وجود محدودیت‌ها و عوامل بازدارنده در استفاده از امکانات ورزشی با مشکلات جسمانی و روانی روبه‌رو هستند (۸). پایین بودن سهم مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی در حالی است که با گسترش شهرنشینی و وسایل ماشینی در خانه، که از پیامدهای صنعتی شدن است، فعالیت‌ها و تحرک‌های جسمانی خانگی زنان شاغل و خانه‌دار کاهش یافته است (۹)، اما با وجود این حضور بانوان در فعالیت‌های ورزشی کم‌رنگ است.

1. Islamophobia

نتایج تحقیق ستاد مطالعات و تحقیقات اجتماعی دفتر امور اجتماعی (۱۳۷۱) نیز نشان داد که وضعیت سنی پاسخگویان تأثیر چندانی بر نگرش و ذهنیت آنان در زمینه الگوهای پوششی مختلف ندارد و تنها پس از ۴۵ سالگی به سمت الگوهای پوششی فاقد چادر افزایش یافته است. همچنین با افزایش سواد، الگوی پوششی چادر سیر نزولی دارد و تنها در سطح تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری افزایش کمی دیده می‌شود. هرچه وضعیت رفاه پاسخگویان بهتر می‌شود، از گرایش به انتخاب الگوهای پوششی همراه با چادر کاسته می‌شود.

نتایج تحقیقات کرمانشاهیان (۱۳۷۸) و حسینی دوست (۱۳۸۰) نشان داد که نگرش و ذهنیت به حجاب در مجامع مختلف با متغیرهای نوع دانشگاه، پذیرش ارزش‌های دینی از سوی افراد و گروه همسالان، به سن، تحصیلات پدر و مادر و رشته‌های تحصیلی ارتباط دارد.

حبیب‌زاده (۱۳۸۴) در بررسی نگرش و ذهنیت و گرایش دانشجویان نسبت به دین و دینداری نشان دادند که دینداری سنتی که متضمن پایبندی افراد به حجاب است، در بین دانشجویان رو به سستی است. شاوگو^۱ (۲۰۰۷)، اسمیت و منیو^۲ (۲۰۰۸) و مادی^۳ (۲۰۰۲) در تحقیقاتی در خصوص نگرش و ذهنیت ورزشکاران زن نسبت به حجاب نشان دادند که ورزشکاران حجاب را مانع عملکرد خود نمی‌دانند.

بیات^۴ (۲۰۰۷) در تحقیقی دریافت که اسلام مانع فعالیت و حضور دانشجویان در عرصه ورزشی می‌شود. ناکامورا^۵ (۲۰۰۲) به کاهش فعالیت زنان در عرصه ورزش به دلیل حجاب اشاره می‌کند (البته این سخن که اسلام مانع فعالیت ورزشی دانشجویان می‌شود، درست نبوده و قابل نقد است، زیرا اسلام زن را از فعالیت ورزشی نهی نکرده، بلکه برای این کار چارچوب‌هایی را مشخص کرده است).

روبینسون^۶ (۲۰۰۸) در بررسی نگرش زنان نسبت به حجاب بیان می‌کند که زنان از حجاب به‌عنوان وسیله‌ای برای بیان مسلمان بودن خود و همچنین کنترل زندگی استفاده می‌کنند و آن را محدودیت به‌شمار نمی‌آورند.

در راستای رفع موانع فرهنگی، سازمان‌های فرهنگ‌ساز جامعه از جمله آموزش و پرورش و سازمان صداوسیما باید گام‌هایی را در جهت صلاح‌دید جامعه نسبت به زنان ورزشکار بردارند (۱۰). تشریح موانع

-
1. shaogu
  2. meny
  3. maddy
  4. bayat
  5. nakamura
  6. Rubbinson

و مشکلات ورزش قهرمانی در زنان بیانگر آن است که مانع حاکم، عامل فرهنگ غالب در کشور است؛ وجود فرهنگ مردم‌محوری در جامعه ورزش، ترس از آسیب رسیدن به اعتقادات مذهبی، وجود تفکر تأثیرات منفی ورزشی بر ظاهر زنان و غیره، از مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر در این زمینه‌اند. با وجود این، دیگر مشکلات تخصصی و مدیریتی هم بسیار مؤثرند. بی‌شک زنان از دیرباز با مسائل و مشکلات اجتماعی زیادی مواجه بوده‌اند؛ یکی از این مشکلات، فقدان فرصت و امکان پرداختن به ورزش است. هرچند امروزه ورزش زنان مورد توجه مسئولان اجتماعی و فرهنگی کشورها قرار گرفته و در سه دهه اخیر فرصت‌های فراوانی برای پرداختن به ورزش و پیشرفت آنان فراهم شده است، اما فاصله بین ورزش زنان و مردان زیاد است و ورزش قهرمانی زنان با مشکلات و محدودیت‌های متعددی مواجه است که در این زمینه می‌توان باورهای نادرست فرهنگی در خصوص ورزش حرفه‌ای و محدودیت‌های ناشی از وظایف خانوادگی (همسراری و مراقبت از فرزندان) را نام برد (۱۱).

از عوامل مرتبط با مشارکت بانوان در رویدادهای ورزشی جهانی، محجبه بودن ورزشکاران است. حجاب از ارکان اصلی جامعه است که طی زمان ظهور کرده و در گذر زمان تغییراتی کرده است. به عبارت دیگر، حجاب در جوامع اسلامی تأثیرات زیادی دارد، همچنین با توجه به اصول اسلامی در اجتماع ما سبب به وجود آمدن برخی پیامدها در رویدادهای ورزشی بزرگ شده است (۱۲). این پژوهش درصدد است با توجه به اهمیت ورزش بانوان و شرکت این ورزشکاران در رویدادهای بزرگ مانند المپیک، جام جهانی، بازی‌های قاره‌ای، و با توجه به اهداف بلندمدت هر کشور در راستای کسب مدال در این رویدادها و کسب موفقیت، پیامدهای موفقیت زنان محجبه را در رویدادهای مهم بین‌المللی با استفاده از روش تحقیق کیفی بررسی کند.

روش‌شناسی پژوهش

روش انجام پژوهش حاضر از نوع کیفی و با رویکرد تحلیل مضمونی است. این روش برای شناسایی، تحلیل و گزارش دادن الگوهای (مضامین) موجود در داده‌ها (تعدادی مصاحبه یا یک متن) به کار می‌رود (۱۳). مضمون، مهم‌ترین پاسخ و معنای موجود در داده را در خصوص سؤال پژوهش نشان می‌دهد. این تحلیل برخلاف سایر روش‌های کیفی به چارچوب نظری از پیش موجود متکی نیست. مضمون یا تم مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤالات تحقیق است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها

را نشان می‌دهد. به‌طور کلی مضمون، ویژگی تکراری و متمایزی در متن است که به نظر پژوهشگر نشان‌دهنده درک و تجربه خاصی در خصوص سؤالات تحقیق است. اگرچه قاعده مشخصی برای شناخت مضمون وجود ندارد، اصول راهنمای متعددی وجود دارند که می‌توان از آنها برای شناخت مضامین بهره برد. مضمون تا حدی مبین تکرار است. از این‌رو مسئله‌ای را که صرفاً یک بار در متن داده‌ها ظاهر می‌شود، نمی‌توان مضمون به حساب آورد. از طرف دیگر، اگرچه همپوشانی در میان مضامین تا حدودی اجتناب‌ناپذیر است، مضمون‌ها باید از یکدیگر متمایز باشند.

در این پژوهش با ۹ نفر از ورزشکاران حرفه‌ای که سابقه و تجربه شرکت در رویدادهای بزرگ و به‌نحوی تجربه زیسته مطلوبی داشتند، مصاحبه به‌صورت نیمه‌ساختاریافته با هر فرد تقریباً ۳۰ تا ۴۵ دقیقه انجام گرفت. همچنین از روش نمونه‌گیری نظری^۱ استفاده شده است. نمونه‌گیری نظری، نوعی نمونه‌گیری هدفمند است که پژوهشگر سعی می‌کند با بهره‌گیری از نظرها و دانش آگاه‌ترین افراد درباره موضوع پژوهش، به واکاوی و موشکافی رویداد و پدیده موردنظر بپردازد. به‌عبارت دیگر، نوع نمونه‌گیری تصادفی نیست، بلکه تعمدی و قضاوتی است (۱۴). نمونه‌گیری نظری تا رسیدن مقوله‌ها و کدها به اشباع نظری ادامه یافت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار طبقه‌بندی و دسته‌بندی داده‌های کیفی ان ویوو^۲ نسخه ۱۰ استفاده شد. همچنین براساس معیارهای ارائه‌شده توسط کرسول و میلر (۲۰۰۰)، برای حصول اطمینان از روایی و پایایی پژوهش اقدامات زیر صورت گرفت (۱۵):

- تطبیق توسط اعضا: در این مرحله محقق داده‌های کدگذاری‌شده در مسیر تحقیق را پس از مرحله پالایش، ادغام کرد و پس از حذف بعضی از کدها به سه نفر از نمونه‌ها تحقیق به‌منظور بازبینی ارائه کرد.
- بررسی همکار: با مشارکت با استاد راهنما و دو نفر از استادان مدیریت ورزشی و همچنین استفاده از نظر یک دانشجوی دکتری الگوی کدگذاری محوری بررسی شد.
- درگیری طولانی‌مدت پژوهشگر با فضای پژوهشی و مشاهدات مداوم او در محیط پژوهش از جمله اعتمادسازی با افراد موضوع پژوهش، فراگیری فرهنگ آن محیط و کنترل بدفهمی‌های ناشی از مداخله‌های پژوهشگر یا مطلعان.

---

1 . Theoretical Sampling

2. Nvivo

• آنالیز داده‌ها به کمک افراد ناشناس و رایانه به‌طوری که دیدگاه‌های مجریان پژوهش

اثری در تحلیل داده نداشته باشد.

جدول ۱. اطلاعات فردی و سوابق ورزشی نمونه‌های تحقیق

نام	جنسیت	تولد	سابقه ورزشی
م. ج	زن	۱۳۷۳	۱. قهرمانی آسیا (۲۰۱۶)، ۲. مدال نقره روئینگ ۴ نفره زنان (لوآن، ۲۰۱۳)، ۳. برنز روئینگ ۴ نفره زنان (اینچئون، ۲۰۱۴)، ۴. حضور در المپیک ۲۰۱۶
ن. ر	زن	۱۳۷۴	قهرمانی آسیا (۲۰۱۷)
ه. ب	زن	۱۳۸۰	۱. کسب مدال برنز مسابقات قهرمانی جوانان، ۲. مجوز حضور در المپیک
ر. م	زن	۱۳۷۲	۱. حضور در تیم ملی بسکتبال، ۲. ۱۵ سال سابقه حضور در بسکتبال کشور
ا. د	زن	۱۳۴۶	۱. سرمربی تیم ملی بسکتبال ۳ نفره، ۲. ۳۰ سال حضور در ورزش حرفه‌ای
ر. و	زن	۱۳۶۲	۱. بازیکن و مربی تیم ملی تیراندازی با کمان، ۲. قهرمانی آسیا (مالزی)
ن. ت	زن	۱۳۶۶	۱. دو مدال طلای آسیا، ۲. پنج مدال نقره آسیا، ۳. پنج سال سابقه تیم ملی قایقرانی
ه. ا	زن	۱۳۷۴	۱. مقام سوم کانونی دونفره ۲۰۰ متر بانوان، ۲. مقام سوم مسابقات بین‌المللی بوخوم آلمان
ن. ی	زن	۱۳۵۴	۱. هجده سال سابقه در اداره ورزش و جوانان استان کرمانشاه، ۲. کارشناس امور ورزش زنان
س. ن	زن	۱۳۷۳	۱. مدال برنز رقابت‌های کشوری سبک تاکرا، ۲. مدال طلا رقابت‌های کاپ آزاد آسیا
ف. ا	زن	۱۳۷۲	۱. قهرمانی بازی‌های آسیایی، ۲. بهترین بازیکن آسیا (فوتسال)، ۳. خانم گل مسابقات آسیایی و لیگ
ف. ک	زن	۱۳۷۴	۱. قهرمانی بازی‌های آسیایی، ۲. بهترین بازیکن آسیا (فوتسال)

یافته‌ها

به این منظور ابتدا داده‌ها براساس تفاوت‌هایشان از هم مجزا (تقطیع) شدند، سپس عبارت‌ها (کلمات منفرد یا مجموعه‌های کوچک از چند کلمه) براساس واحدهای معنایی دسته‌بندی شدند تا تعلیقات و مفاهیم کدها به آنها ضمیمه شوند. در مرحله بعد این کدها براساس پدیده‌های کشف‌شده در داده‌ها که به‌طور

مستقیم به پرسش‌های تحقیق مربوط می‌شود، دسته‌بندی شدند. سپس مقوله‌های به‌دست آمده مجدداً به کدهایی مرتبط شدند که انتزاعی‌تر از کدهای مرحله قبل بودند. در این مرحله، کدها به شکل بارزی نمایانگر محتوای مقوله شدند که به یادآوری مرجع مقوله کمک می‌کند. برای تهیه عنوان و نام برای کدها سعی شده است تا عناوینی که از هر لحاظ معرف و براننده مقولات خود است، انتخاب شود. از آنجا که فرایند تحقیق کیفی ماهیتی غیرخطی دارد، فرایند کدگذاری‌ها بارها و بارها تکرار شد و در نهایت پس از کدگذاری‌ها چندمرحله‌ای محقق کدهای باز و اولیه را به شرح ذیل ذکر کرده است:

جدول ۲. کدهای اولیه

ارجاعات	منابع	نام
۱	۱	عامل افزایش مربیان زن مسلمان
۱	۱	نشان دادن توانایی و رسیدن به اهداف باحجاب
۲	۱	ایجاد انگیزه و رغبت زنان محجبه به ورزش حرفه‌ای
۱	۱	تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی
۲	۱	دیدگاه-ترس سایر جوامع از افراد باحجاب
۱	۱	هدمند شدن ورزش بانوان
۱	۱	افزایش توجه دولت‌ها به ورزش زنان
۳	۲	افزایش توجه رسانه‌ها به ورزش زنان
۱	۱	استفاده بیشتر زنان مسلمان از امکانات ورزشی و مطالبه بیشتر در این حوزه
۱	۱	حجاب و انجام دادن ورزش حرفه‌ای با هم در تضاد نیستند
۳	۱	حجاب مانع رسیدن به اهداف نیست
۱	۱	حجاب محدودیت نیست
۲	۱	حجاب موجب دیده شدن بیشتر فرد ورزشکار می‌شود
۲	۱	تغییر دیدگاه نسبت به دین اسلام
۱	۱	ترویج فرهنگ حجاب
۱	۱	پیشگیری از انحرافات اجتماعی
۱	۱	به‌دست آوردن اطلاعات در مورد ورزش بانوان
۲	۲	جلب توجه کشورهای مسلمان و ایجاد برنامه‌ریزی برای حضور پررنگ بانوان
۱	۱	عامل افزایش استحکام پیوند دوستی کشورهای
۱	۱	توجه بیشتر والدین نسبت به ورزش دختران
۱	۱	افزایش آمار علاقه‌مندان به ورزش در دختران
۴	۲	افتخار آفرینی برای کشور
۲	۱	ایجاد دید مثبت سایر جوامع نسبت به مقوله حجاب

ادامه جدول ۲. کدهای اولیه

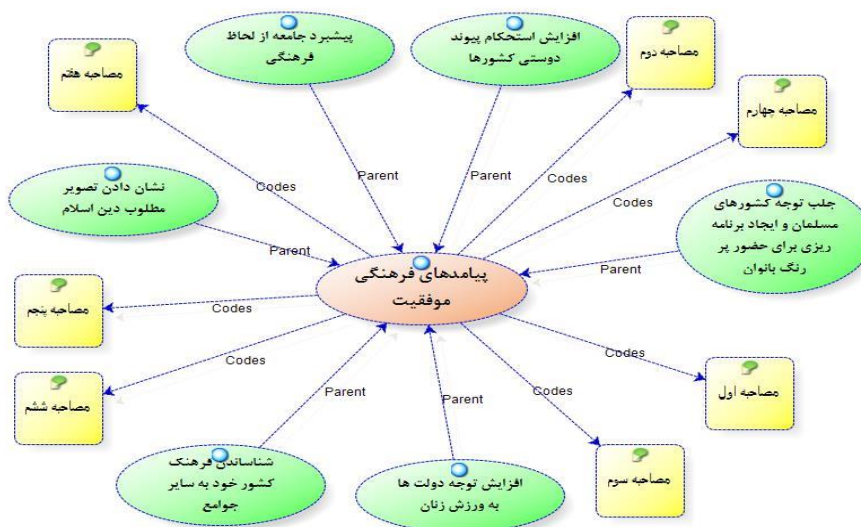
ارجاعات	منابع	نام
۲	۱	سلامت و تندرستی بیشتر زنان
۲	۱	آشنایی ورزشکاران با سایر کشورهای اسلامی و ایجاد تعامل بیشتر
۱	۱	افزایش سطح اعتماد به نفس بانوان ورزشکار محجبه
۱	۱	شرکت در رویداد سبب اعتماد به نفس می شود
۱	۱	نشان دادن تصویر مطلوب دین اسلام
۱	۱	پیشبرد جامعه از لحاظ فرهنگی
۱	۱	رونق صنعت گردشگری جوامع اسلامی
۳	۱	افزایش ارتباطات اجتماعی
۲	۲	سبب انجام وظیفه بهتر در خانواده
۲	۱	شناساندن فرهنگ کشور خود به سایر جوامع
۱	۱	تبلیغ حجاب و معرفی به حق آن (عدم ایجاد محدودیت برای ورزشکار زن)
۲	۱	موفقیت بانوان محجبه سبب انگیزه بیشتر برای فرد
۱	۱	حس برتری جویی بانوان محجبه پس از رویداد
۲	۲	الگو شدن بانوان ورزشکار محجبه در جامعه محلی خود
۲	۱	فراهم کردن بستر مناسب برای ورزشکار
۱	۱	اختصاص مزایا و امتیازات ویژه به منظور جذب سایر افراد
۱	۱	نقش اثرگذار رسانه‌ها در نشان دادن حجاب در جامعه
۳	۱	برنامه‌ریزی بلندمدت و کاربردی به منظور توسعه ورزش بانوان مسلمان

جدول ۳. دسته‌بندی کدهای باز و تعریف کدهای سرشاخه

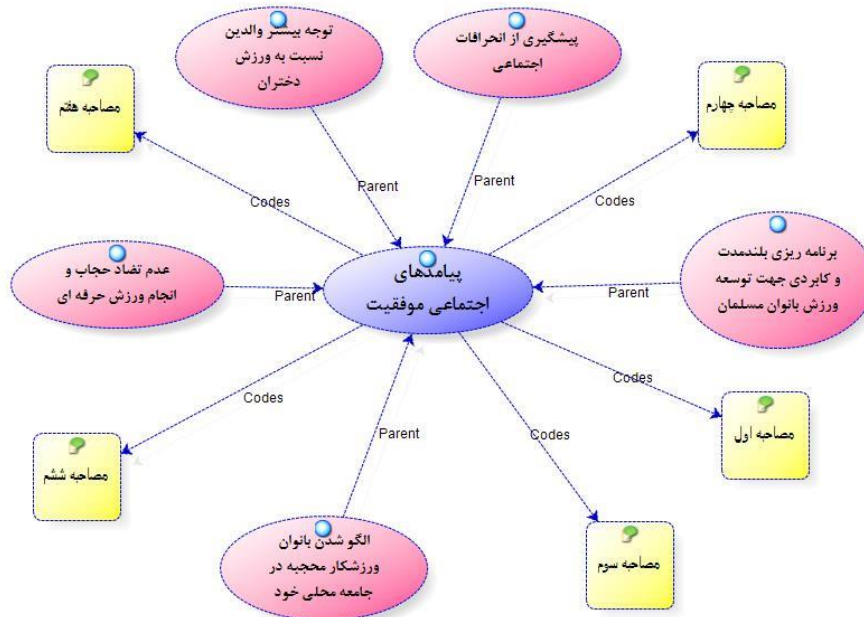
ارجاعات	منابع	نام
۶	۳	نشان دادن توانایی و رسیدن به اهداف باحجاب
۴	۱	تشویق زنان جوامع اسلامی به ورزش همگانی
۲	۱	عامل افزایش مربیان زن مسلمان
۴	۲	شناساندن فرهنگ کشور خود به سایر جوامع
۵	۲	ترویج فرهنگ حجاب
۴	۳	افزایش توجه رسانه‌ها به ورزش زنان
۵	۳	الگو شدن بانوان ورزشکار محجبه در جامعه محلی خود
۲	۲	توجه بیشتر والدین نسبت به ورزش دختران
۱	۱	افزایش توجه دولت‌ها به ورزش زنان
۲	۲	به دست آوردن اطلاعات در مورد ورزش بانوان

ادامه جدول ۳. دسته‌بندی کدهای باز و تعریف کدهای سرشاخه

نام	منابع	ارجاعات
پیشبرد جامعه از لحاظ فرهنگی	۱	۱
افزایش سطح اعتماد به نفس بانوان ورزشکار محجبه	۱	۲
عامل افزایش استحکام پیوند دوستی کشورهای اسلامی	۳	۳
نشان دادن تصویر مطلوب دین اسلام	۱	۳
تبلیغ حجاب و معرفی به حق آن (عدم ایجاد محدودیت برای ورزشکار زن)	۲	۳
رونق صنعت گردشگری جوامع اسلامی	۲	۲
سلامت و تندرستی بیشتر زنان	۳	۴
افتخار آفرینی برای کشور	۲	۴
پیشگیری از انحرافات اجتماعی	۱	۱

شکل ۱. خروجی مدل سلسله‌مراتبی پیامدهای فرهنگی موفقیت از نرم‌افزار Nvivo

شکل ۲. خروجی مدل سلسله مراتبی پیامدهای اجتماعی موفقیت از نرم افزار Nvivo

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر شناسایی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی موفقیت زنان محجبه مسلمان در رویدادهای ورزشی بین المللی است، که در نهایت مؤلفه ها شناسایی شد و در ادامه مورد بحث و بررسی قرار می گیرند.

والا بودن شخصیت زن محجبه به این معناست که هیچ کس نمی تواند از او سوء استفاده کند. مردم جوامع غربی مانند مردم جامعه ما نیستند که با مضرات بی حجابی آشنا نباشند، در غرب بی حجابی آفتی برای خانواده ها محسوب می شود و مشکلاتی را برای زنان ایجاد می کند؛ غربی ها می دانند که اگر زنان حتی بدون گرایش های مذهبی آگاه شوند که این نوع پوشش، امنیت را برای آنها به وجود می آورد، بدون استئنا چنین پوششی را انتخاب می کنند. یکی از دلایل مخالفت غرب با حجاب این است که مسئله حجاب را نوعی اسلام گرایی و گرایش به اسلام می داند. از این رو در غرب سعی شده است برای افرادی که اقدام به حفظ پوشش خود می کنند، مشکل زایی شود. به دلیل اینکه مسئله بی حجابی در غرب مشکلات فراوانی را به وجود آورده است، دختران دانشجو نمی توانند در محوطه دانشگاه ها به راحتی تردد کنند. همچنین زنان

در بسیاری از کشورهای اروپایی مجبورند برای عبور و مرور در شب از گارد استفاده کنند. اسلام دومین دین در اروپاست. تعداد زنان محجبه در اروپا کم نیست. همچنین زنان مسلمانی هم در کشورهای اروپایی هستند که حجاب را انتخاب نکرده‌اند، اما زنان محجبه‌ای که در عرصه‌های مختلف علمی، هنری و ورزشی در مدارس و دانشگاه‌ها حضور دارند و اجازه نمی‌دهند از آنها استفاده ابزاری شود، برای غرب تهدید بزرگی محسوب می‌شوند (۱۶). بدون شک، حجاب و پوشش اسلامی برای زنان مسلمان از باورهای دینی محسوب می‌شود و التزام به آن جزء فرایض دینی هر زن مسلمان است؛ از این رو، تصمیم دولت‌های ترکیه، فرانسه، جمهوری فدرال آلمان و ایالات متحده آمریکا در مورد ممنوعیت حجاب زنان مغایر با قوانین پذیرفته‌شده خود این کشورها به‌ویژه اصول قانون اساسی آنهاست (۱۷). از همه مهم‌تر اینکه، این اعمال با کنوانسیون حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی اروپا مصوب ۱۹۵۰ نیز در تضاد است (۱۸). با توجه به اینکه ورزشکاران محجبه که در مسابقات ورزشی شرکت می‌کنند طبیعتاً از دید سایر کشورهای غیراسلامی مورد انتقاد قرار می‌گیرند و عامل حجاب ورزشکاران به‌عنوان ضعف و محدودیت به‌شمار می‌آید، اما نتایج تحقیق حاضر که از داده‌های حاصل از مصاحبه با ورزشکاران محجبه جمع‌آوری شد، نشان می‌دهد که حجاب هیچ محدودیتی برای فرد ورزشکار ایجاد نمی‌کند.

یافته‌ها نشان می‌دهد پیامدهای اجتماعی موفقیت ورزشکاران محجبه در دو دسته پیامدهای بین‌المللی و پیامدهای ملی قرار می‌گیرد. از جمله مضمون‌های اصلی به‌دست‌آمده (پس از مراحل ادغام، حذف، تلفیق کدها) ۱. شناساندن فرهنگ جوامع کشورهای اسلامی است که نشان می‌دهد ورزشکاران الگوی اصلی و نماینده اصلی مجامع مسلمان به‌شمار می‌آورند. همچنین محقق در سؤالات تحقیق خود بحث مصاحبه را با این سؤال که آیا حجاب مانع محدودیت است، شروع کرد، که یافته‌ها نشان می‌دهد ورزشکاران محجبه حجاب و پوشش اسلامی را عامل محدودکننده‌ای در نظر نمی‌گرفتند. یافته مذکور با نتایج تحقیق شاو گو (۲۰۰۷)، اسمیت و منیو (۲۰۰۸) و مادی (۲۰۰۲) در زمینه نگرش و ذهنیت ورزشکاران زن به حجاب که نشان دادند ورزشکاران حجاب را مانع عملکرد خود نمی‌دانند، همچنین با نتایج روی (۲۰۰۶) در بررسی نگرش زنان در خصوص حجاب که بیان کرد زنان از حجاب به‌عنوان وسیله‌ای برای بیان مسلمان بودن خود و همچنین کنترل زندگی استفاده می‌کنند و آن را محدودیت به‌شمار نمی‌آورند، همخوان است. همچنین نتایج این پژوهش با نتایج بیات (۲۰۰۷)، که دریافت اسلام مانع فعالیت و حضور دانشجویان در عرصه ورزشی می‌شود، و ناکامورا (۲۰۰۲) که به کاهش فعالیت زنان در عرصه ورزش به‌دلیل حجاب اشاره کرد، ناهمخوان است.

دیگر مضمون به‌دست‌آمده براساس یافته‌های تحقیق نشان دادن مطلوب دین اسلام به سایر کشورهاست، که نشان می‌دهد ورزشکاران زن محجبه از ابزارهای اصلی و قدرتمند در این زمینه هستند. رویدادهای ورزشی بین‌المللی سبب گرد هم آمدن ورزشکاران از ملیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف می‌شود. این اتفاق موجب می‌شود که جدای از تفاوت فرهنگ‌ها، ملیت‌ها، مذهب‌ها و باورها، فضایی دوستانه بین شرکت‌کنندگان شکل گیرد و در محیطی دور از تفاوت‌های مذکور با یکدیگر رقابت کنند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد از پیامدهای موفقیت زنان محجبه در رویدادهای بزرگ، در معرض دید بودن دین اسلام و همچنین اهمیت دختران در جامعه است و توجه والدین به ورزش دختران، پشتوانه‌ای برای تقویت و گسترش هرچه بیشتر فعالیت‌های ورزشکاران محجبه است (۱۹).

با توجه به اینکه مضمون‌های به‌دست‌آمده در بخش پیامدهای ملی هم دسته‌بندی شده است، یافته‌ها نشان می‌دهد از پیامدهای موفقیت زنان محجبه در جامعه خود ورزشکار، میزان اهمیت دادن زنان به ورزش و تمایل هرچه بیشتر برای پر کردن اوقات فراغت و رفتن به سمت ورزش حرفه‌ای است، پیشرفت زنان در ورزش، از گذشته نیز تقریباً بر همین اساس صورت گرفته و منشأ گسترش ورزش زنان و توجه زنان به ورزش قهرمانی و حرفه‌ای در بازی‌های المپیک باستان و نوین بوده است که در نهایت ورزش زنان را به شکل کنونی درآورده است (۲۰). براساس دسته‌بندی مول و همکاران ورزش به چهار بخش ورزش آموزشی، ورزش تفریحی، ورزش قهرمانی و ورزش حرفه‌ای تقسیم شده است. این مدل بیان می‌کند که گسترده‌ترین بخش ورزش، ورزش آموزشی است که افراد پس از آن به ورزش همگانی رهنمون می‌شوند. این روند نشان می‌دهد حیطه‌های مختلف ورزش ارتباط تنگاتنگی با هم دارند. ورزشکاران حرفه‌ای می‌توانند از نظر مهارت در یک رشته ورزشی، الگوی ورزشکاران نیمه‌حرفه‌ای و حتی غیرحرفه‌ای باشند و بدین طریق در ارتقای کیفی رشته ورزشی خود مؤثر باشند.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد نقش زنان به‌ویژه زنان ورزشکار و دارای پوشش اسلامی در جامعه انکارناپذیر است و به‌عنوان الگو در جوامع شناخته می‌شوند. از سوی دیگر، با توجه به اینکه دین اسلام به‌مراتب به‌صورت مطلوبی به جهانیان عرضه نشده است، می‌توان با استفاده از ابزار رسانه و ارائه امکانات و تجهیزات مناسب و سرمایه‌گذاری هرچه بهتر برای زنان ورزشکار، از این طریق دین اسلام و پوشش با حجاب را در رویدادهای بین‌المللی (جهانی، المپیک و بازی‌های قاره‌ای) به‌نحو مطلوبی به نمایش گذاشت. پیشنهاد محقق در خصوص پژوهش‌هایی که می‌تواند در آینده انجام گیرد، این است می‌توان ارائه مدل

حجاب در ورزش را با استفاده از روش کیفی و استفاده از دیدگاه نظام‌مند به کار گرفت و اجزای مدل مربوطه (راهبردها، شرایط علی و مداخله‌گر، زمینه، پیامدها) را به روش استراوس و کوربین استخراج کرد.

منابع و مأخذ

1. Rahmani Firouzjah, Ali; Sharepour, Mahmoud and Rezaei Pasha, Sedigheh (2011). "Investigating Barriers to Women's Sport: A Case Study of Yazd University Students". Olympic Quarterly, Twelfth Year, No. 7. 32-45.(in Persian)
2. Gaine, Abbas Ali. (1) Women, Sports and Culture. Summary of Women's Congress Papers on Dialogue among Civilizations. Islamic Republic of Iran Physical Education Organization Statistics and Documentation Center. (in Persian)
3. Khodoboyan Fard, Alireza-Zargar, Tayebah-Bazari, Farshad (2009). "Identifying the Attitude of Female Athletes towards Hijab in Sport by Q Method" Two Quarterly Journal of Islam and Social Sciences, Issue 1, Spring and Summer 1, pp. 1-6. (in Persian)
4. Tojari, Farshad et al. (2015). "The Effect of Different Factors on the Regulation of Sport Behavior of Women Participated in Recreational and Sporting Activities", Research in Sport Science, National Sports Leisure Conference of Tehran Municipality. (in Persian)
5. Ehsani, Mohammad et al. (2009). "The Role of Professional Sport in the Development of Muslim Women's Sport", Journal of Research in Sport Science, Vol 22, pp. 153-171. (in Persian)
6. Scharenburg, S. (1999) Religion and sport, in J. Riordan and A. Kruger (eds) The International Politics of Sport in Twentieth Century, London: E & FN Spon.
7. Penney, Dawn (2002). Gender and physical education; contemporary issues and future directions, Routledge, New York .
8. Motemeni, Alireza ؛ Hemmati, Amin and Moradi, Hadi 2014. Identification and Automation of Obstacles to Women in Performing Athletic Exercises. Manatee Athletic Manatee, 22, Mardard & Shahriar. (in Persian)
9. Ghaderzadeh, Omid and Hosseini, Sayyed Cheiman. (2015) Women's sport and its implications. Women in Development and Politics, Volume 13, Number 3, Autumn 26-39. (in Persian)
10. Mozaffari, Seyed Amir Ahmad; Elahi, Alireza; Abbasi, Courage; Ahadpour, Hengameh and Rezaei, Zeinalabedin. (2012). Strategies for Developing the Iranian Championship Sports System. Journal of Sport Management Studies, 13, 33-48. (in Persian)
11. Sharpe, Claire (2004). Badminton player, on combining sport and motherhood. www.makeithappen.com
12. Nourbakhsh, Morteza (138). The veil issue, Tehran: Sadra.. (in Persian)
13. Beraon &Clarke Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive And Deductive Coding And Theme Development", International Journal of Qualitative Methods, Vol. 5, No. 1, Pp. 80-92

14. Book Title: An Introduction to Qualitative and Mixed Research Methods: Common Approaches in the Behavioral Sciences. (in Persian)
15. Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Inquiry", Theory into Practice, 39.
16. Metaji, Ali (2012)., "A Study on Gender Differences in Body image Satisfaction, Woman in Development and Politics", Volume 9, Issue 3. (in persian).
17. Alimrzadehardabili. (2007) Women's sports and their implications. Woman in Development and Politics, Period 13, Number 3, Autumn. (Persian).
18. Gaytes, Matthew J. (2011), Hijab Opponents, Spectator of Journal, 28-JUN-08. Online
19. Golten Wilde, Gora K (1991), " Woman in sport: Gender Stereotypes in the past and present" www.athletic woman.com.
20. Docasta, f. & Lamartina P.L.(2002). "The sexualisation of sport : A gender analysis of Swedish elite sport from 1967 to the present day ". European Journal of Women s Studies, Vol. 18, No.3.
21. Holzwheher , F (2002). "Sport for all a social change and fitness development". Insitute of sport science. Vienna University; Austria.
22. Bayat, Asef, (2007), Comparative studies of south Asia, Africa and the Middle East. Journal information. Vol. 27. 2007. pp. 160-172.
23. Women's Sports Foundation (2004) Women's sports & fitness fact & statistics. <http://www.womenssportsfoundation.org/cgi-bin/iowa/>
24. Suggs, W. (2000) New Study Finds a Decline in the Number of Female Coaches. www.makeithappen.com
25. Robinson, T., B. Gustafson, & M. Popovich. (2008), Perceptions of Negative Stereotypes of Older People in Magazine Advertisements: Comparing the Perceptions of Older Adults and College Students. Ageing & Society, 28, 233-251.
26. Shawgo, Kaitlin. (2007), Decision to Wear Hijab Complicated for some Indiana University Students. The America's Intelligence Wire. 18-JAN-07. online.
27. Smith, Matthew J. (2008), Hijab Opponents, Spectator of Journal, 28-JUN-08. Online
28. Kermanshahian, M. Lebin, (1998), Tendency to Hijab and its Impression among Students of Islamic Azad State and Azad Universities and its Causes and Sociological Factors, MSc in Social Sciences, Al-Zahra University.
29. Office of Social Studies and Research, Office of Social Affairs, (1371), Investigating the Disintegration of Some Tehrani Women in Observance of Islamic Coverage, Research Project, Tehran Governorate.
30. Habibzadeh, Ramin, (2005), Studying Different Types of Religion among Students, Master of Science Degree in Sociology, University of Humanities, Tarbiat Modares University.
31. Hosseini Doost, Seyed Morteza, (2001), Studying Attitude of Allameh Tabataba'i University Students towards Women's Coverage and Social Factors Affecting it, Masters Thesis in Sociology, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University.

Identifying Social and Cultural Consequences of Success of Muslim Female Athlete in International Sporting Events

Mona Farzadfar*¹ - farid ganji² - SHahab Bahrami³

1. Assistant professor, department of sport management, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran
2. PhD student in Sports Management, Department of Physical Education and Sports Sciences, Faculty of Humanities, Kurdistan University, Sanandaj, Iran
3. Assistant Professor, Department of Sport Management, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

(Received: 2018/11/13; Accepted: 2019/12/09)

Abstract

The purpose of the present study was to identify the social and cultural consequences of success of Muslim female athletes in cross-country sporting events. The research method was qualitative and phenomenological. The study population included athletes with more than 3 years of experience in major sporting events. The sampling method was purposively selected and data were collected with 9 athletes. The data collection tool was a semi-structured interview, and data collection continued until theoretical saturation, meaning that the researcher did not obtain new data and code after the seventh interview, thereby halting the sampling process (7 + 2). Coding method and inductive approach to final themes were used for data analysis. For data analysis, NVivo version 10 was used. The findings showed that the consequences of success were classified into two categories: social consequences and cultural consequences. The results show that one of the consequences of the success of Muslim women in the athlete community is the importance of presence of women in sport and the increasing desire to fill leisure time and pursue professional sport.

Keywords

Hijab, women's success, qualitative research, sport mega events.

---

* Corresponding Author: Email: mona.farzadfar@yahoo.com; Tel: +989183304501